

Od Redaktorów

To co mogliśmy zrobić, realizując projekt badawczy „Idee, normy i instytucje Kongresu wiedeńskiego – 200 lat później”, zrobiliśmy, a niniejsza publikacja wraz z jej Wstępem jest tej pracy zwieńczeniem. Wierzymy, że będzie ona zaczynem pogłębionej refleksji oraz że będzie oddziaływać na sposób myślenia polskich specjalistów prawa międzynarodowego o prawie międzynarodowym, jak i na postrzeganie badań nad tym prawem w Polsce. Zaproszenie do współpracy przyjęli przedstawiciele niemal wszystkich ośrodków akademickich, a efektem jest reprezentatywna dla środowiska wypowiedź. Mamy poczucie, że przedstawiamy monografię zbiorową, która zasługuje na miano *concertation*.

Tytuł publikacji jest syntezą jej celów naukowych, a zamiarem, który leży u podstaw jej przygotowania było podjęcie prawniczej (przede wszystkim prawnomiędzynarodowej lecz nie tylko) refleksji nad aktualnością spuścizny Kongresu wiedeńskiego. Poddaliśmy badaniu „dzień dzisiejszy” a nie przeszłość, szukając jednak jego korzeni i ciągłości z przeszłością. Punktem wyjścia było to, że idee, normy i instytucje wytworzone przez uczestników Kongresu są obecne w prawie międzynarodowym, bądź to w zmienionej formule, bądź też jako początek współczesnych idei, norm i instytucji.

Poddaliśmy pośrednio weryfikacji obiegowe przekonania, że:

- „porządek westfalski” obowiązuje (powinien obowiązywać) bo jest „dobry” – jest więc porządkiem legitymizowanym i legalnym;
- zaś legitymizacja „porządku wiedeńskiego” nawet w okresie obowiązywania – legalności była wątpliwa, bo był to porządek „zły”.

Przedmiotem refleksji prawniczej były przede wszystkim obecne w teraźniejszości „owoce” Kongresu wiedeńskiego, jak: reguły precedencji w prawie dyplomatycznym, rzeki międzynarodowe, „wielkie mocarstwa” i instytucjonalizacja bezpieczeństwa międzynarodowego, organizacje międzynarodowe i międzynarodowy *governance*. Uczestnicy projektu podjęli również kwestie kontrowersyjne, tj. prawo do samostanowienia w ujęciu prawa podmiotowego i przedmiotowego oraz metody i narzędzia dyplomacji wielostronnej.

Zaproszenie prawników specjalistów prawa międzynarodowego do refleksji nad współczesną recepcją dorobku Kongresu wiedeńskiego nie było zaproszeniem ani do refleksji historycznej, ani nie było tym samym zaproszeniem kierowanym wyłącznie do historyków prawa, na co mógłby pozornie wskazywać tytuł publikacji. Rdzeniem koncepcji debaty było bowiem w istocie oczekiwanie naruszenia reguł-metod badań historyczno-prawnych. Było ono zachętą do próby spojrzenia na Kongres wiedeński – jego myśli i dokonania – z dzisiejszej perspektywy, a jednocześnie do poszukiwania i do

refleksji nad obecnością spuścizny Kongresu we (współczesnych) stosunkach międzynarodowych i prawie międzynarodowym.

Impulsem formalnym była dwusetna rocznica tego wydarzenia. Jednak towarzyszyła mu obawa, czy temat może zainteresować szersze grono specjalistów prawa międzynarodowego i skłonić do podjęcia studiów w wyznaczonym obszarze. Jako auto-rzy zaproszenia konfrontowaliśmy się z wątpliwościami – lękiem, czy istnieje potrzeba i zdolność do wieloosobowej refleksji nad materią, która nie stanowi najniższego wspólnego mianownika badań członków. I trawersując *Marka Twaina*, można powiedzieć, że pogłoska o śmierci prawa międzynarodowego w Polsce była przesadzona (*The report of my death was an exaggeration*). A przecież tak niedawno była niemal powszechnie głoszona jako opis koncentracji zainteresowań członków naszego środowiska na prawie europejskim. Wydawało się, że zerwanie z klasycznym prawem międzynarodowym, jeśli nawet nie ostateczne, będzie długotrwałe. Okazało się, że jest inaczej, bowiem chcemy i potrafimy podjąć wyzwanie wspólnego badania nad problemem, który dla większości – jeśli nie wręcz dla wszystkich – jest nowy. Okazało się również, że jesteśmy „panną” na tyle atrakcyjną, iż zaproszenie do współpracy przyjęli wybitni historycy prawa i doktryn, że potrafimy budować mosty łączące gremia prawnicze. Jeśli dotychczas satysfakcję ze stanu prawa międzynarodowego w Polsce czerpaliśmy z dokonania i pozycji jednostek (m.in. sędziów STSM i MTS, profesorów *Michała Rostworowskiego*, *Bohdana Winiarskiego* i *Manfreda Lachsa*), to tym razem jest inaczej.

Oddajemy więc do rąk Czytelników kolejną, opublikowaną w Wydawnictwie C.H.Beck, monografię przygotowaną przez Grupę Polską ILA, która zarazem jest początkiem cyklu opatrzonego także logo naszego Stowarzyszenia. Wierzymy, że zarówno tematyka, jak i sposób opracowania spotkają się z zainteresowaniem. Całość podzielona została na dwie części, które oddają podejście Autorów do tytułowego Kongresu wie-deńskiego. Jest więc zarówno ujęcie historyczne, jak i perspektywa prawnomiędzynarodowa, ze wskazaniem na te najbardziej dla Kongresu charakterystyczne dokonania i ich późniejsze następstwa, efekty, kontynuacje.

Jak zaznaczyliśmy, nie jest to publikacja ostatnia, albowiem w 2017 r. planujemy wydanie monografii poświęconej Organizacji Narodów Zjednoczonych z polskiej perspektywy, która ma być podsumowaniem odbytej w październiku tego roku konferencji specjalistów prawa międzynarodowego, a także wielu kolejnych, które wypełnią treścią zainicjowany cykl.

Liczmy więc na zaangażowanie naszego środowiska w tworzenie tej, jak i kolejnych monografii z zakresu szeroko pojętego prawa międzynarodowego.

Warszawa, grudzień 2016 r.

Redaktorzy